

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Nieuwenhuysse (Kuurne, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A412
Januari 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	25
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	35
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	37
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	41
1.5	Synthese	44
2	Bibliografie	46

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). ..	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 6: Fase 2 en toekomstige fases weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen, detail (Bron: Geopunt).	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 18: Tekening van het kasteel Nieuwenhuyze door Serafijn Vermote, vermoedelijk 1813 (Bron: Geneanet.org - geplaatst door jose42).	38
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	39

Figuur 21: Het Kasteel Nieuwenhuysse op een postkaart van 1910 (Bron: Geneanet.org – geplaatst door gparrein)	40
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	41
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	42
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	42
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	43
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	43

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....18

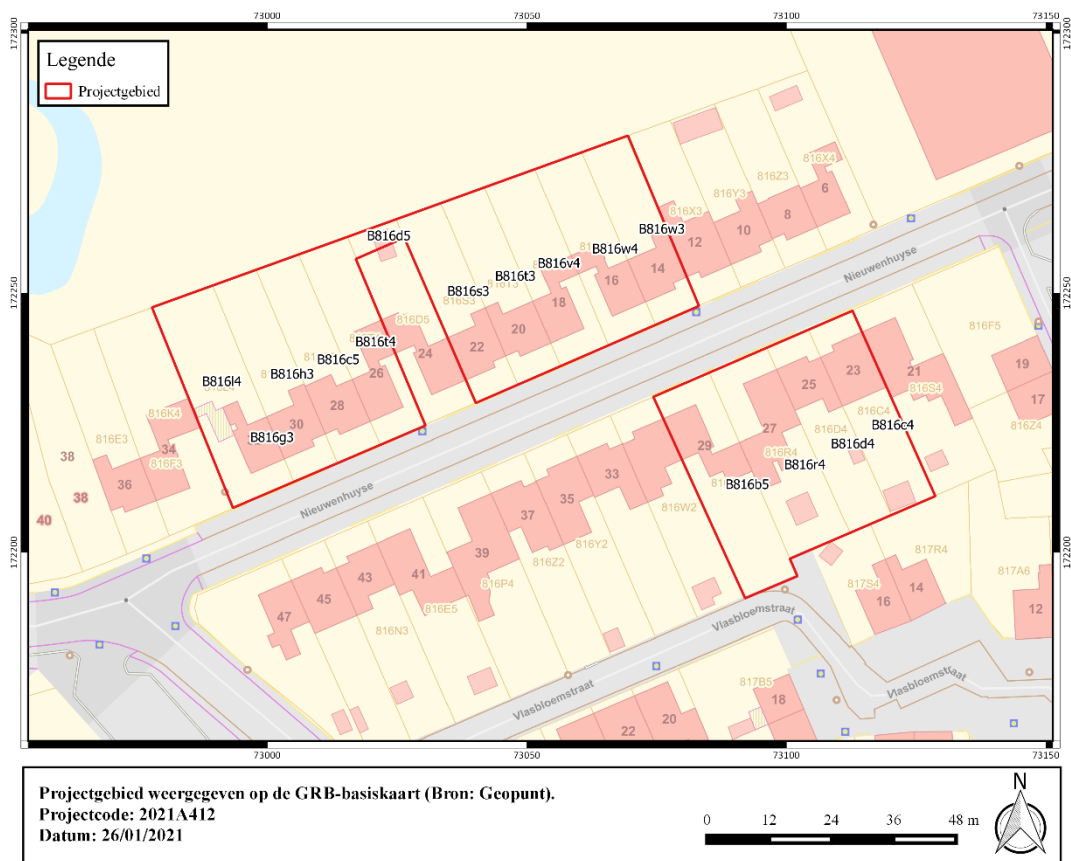
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

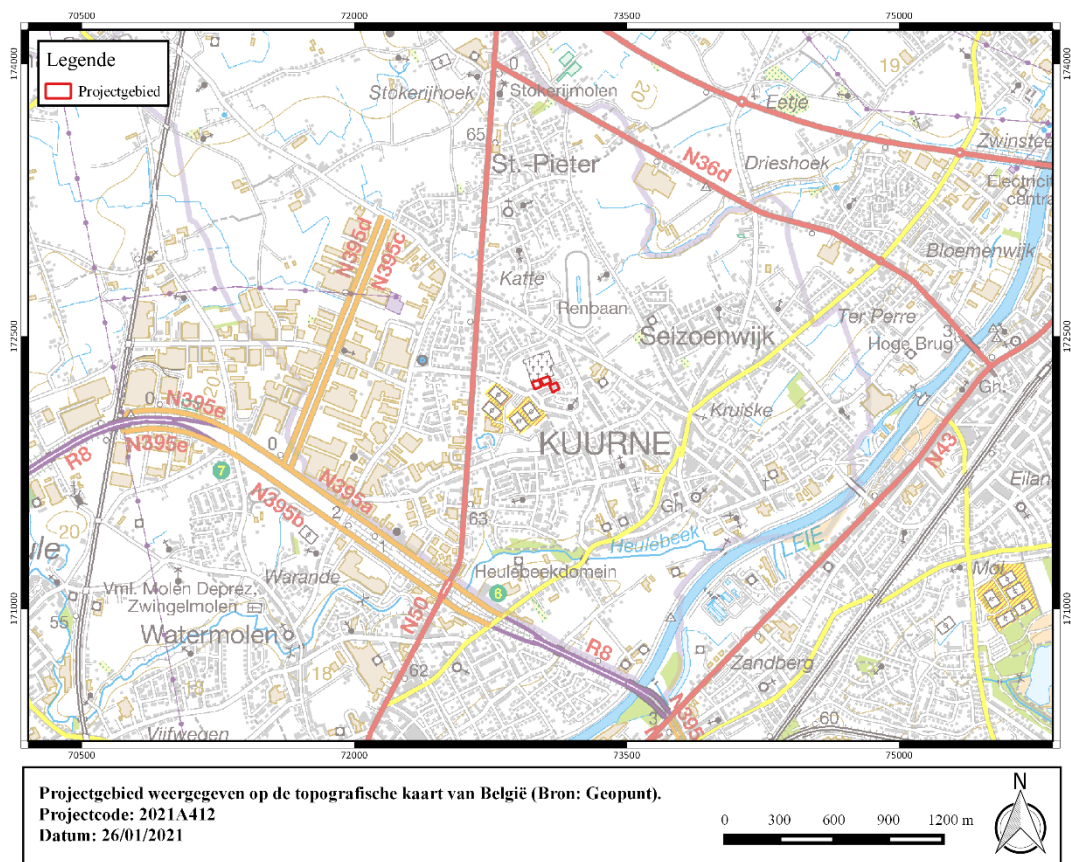
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kuurne
	Deelgemeente	/
	Postcode	8520
	Adres	Nieuwenhuyse – Veldmaarschalk Montgomerystraat 8520 Kuurne
	Toponiem	Nieuwenhuyse
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 72953$ $Y_{\min} = 172119$ $X_{\max} = 73263$ $Y_{\max} = 172334$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kuurne, Afdeling 1, Sectie B, nr's: B816l4, 816g3, 816h3, 816c5, 816t4, 816d5, 816s3, 816t3, 816v4, 816w4, 816w3, 816b5, 816r4, 816d4, 816c4 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5082 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Kuurne Nieuwenhuysse werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Kuurne, in de provincie West-Vlaanderen. Kuurne is gelegen op de linkeroever van de Leie. In het noorden grenst de gemeente aan Lendeledede en Hulste, in het noordoosten aan Bavikhove en in het westen aan Heule. In het zuiden sluit Kuurne aan bij Kortrijk en in het zuidoosten vormt de Leie de grens met Harelbeke.

Het plangebied situeert zich rondom de straat Nieuwenhuyse en de Vlasbloemstraat. Ten westen sluit het plangebied aan bij de Veldmaarschalk Montgomerystraat. De dorpskern van Kuurne situeert zich ca. 900 meter ten zuidoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 5082 m². Op heden komen binnen de projectgrenzen een ruim aantal eengezinswoningen met bijhorende tuin voor. Welke impact deze bouwactiviteiten gehad hebben op de bodemgesteldheid is op heden niet gekend.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

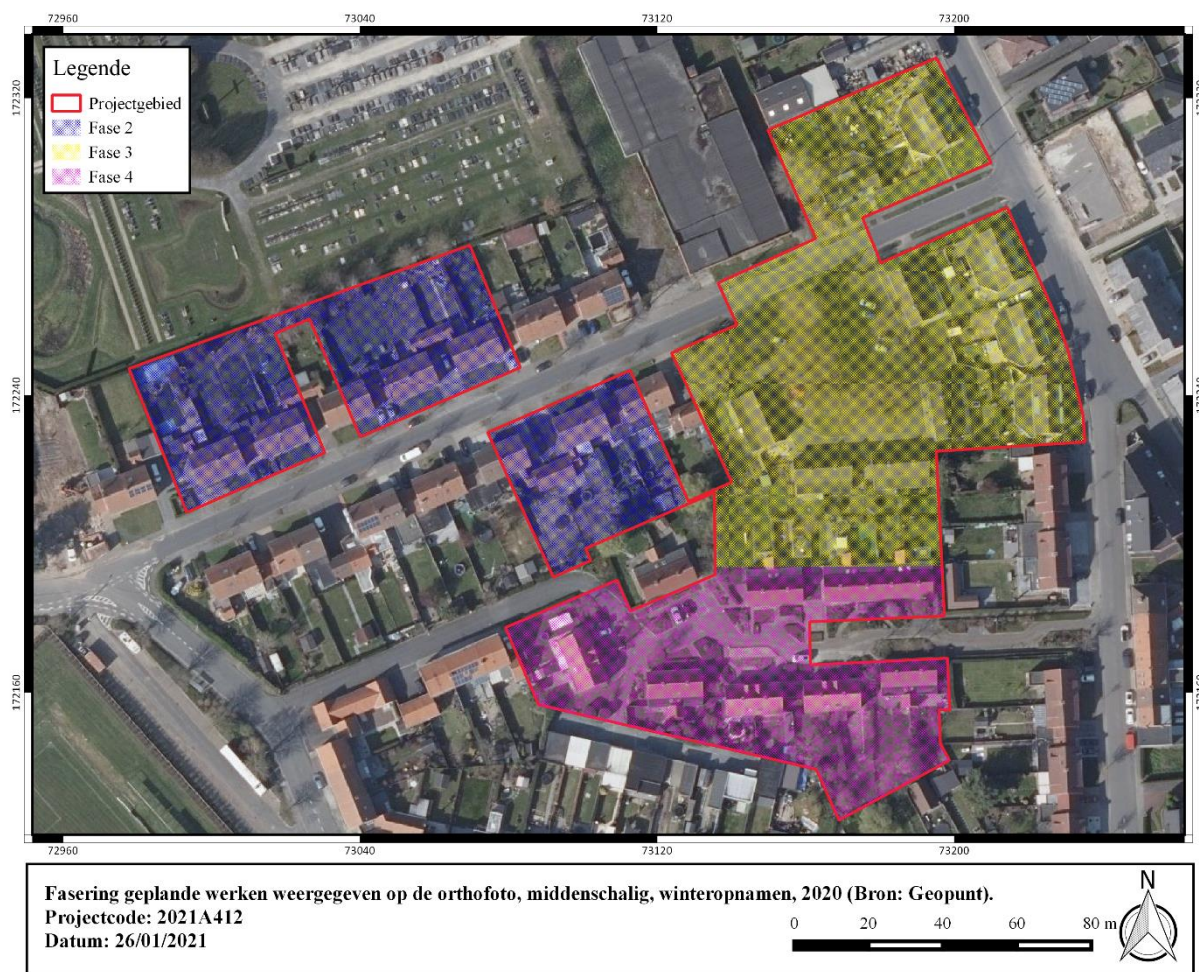
1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van de omgevingsvergunningsaanvraag voor een wijkvernieuwing van de wijk Nieuwenhuysse. Fase 1 is reeds vergund. **De huidige archeologienota wordt opgemaakt voor Fase 2.** In de toekomst worden nog twee fases aangevraagd waarvoor een afzonderlijke archeologienota zal moeten opgemaakt worden.

De opdrachtgever plant de realisatie van een aantal nieuwe woningen met bijhorende tuin. De woningen worden gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte. In functie van de geplande werken wordt tevens nieuwe riolering aangelegd. Een deel van het terrein wordt tevens ingericht als parkeer gelegenheid. Voor de tuintjes en verhardingen dient met een bodemingreep rekening gehouden te worden van ca. 50 cm-mv.

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Fase 2 en toekomstige fases weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 3
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	17.6 – 18.1 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken Grensleie

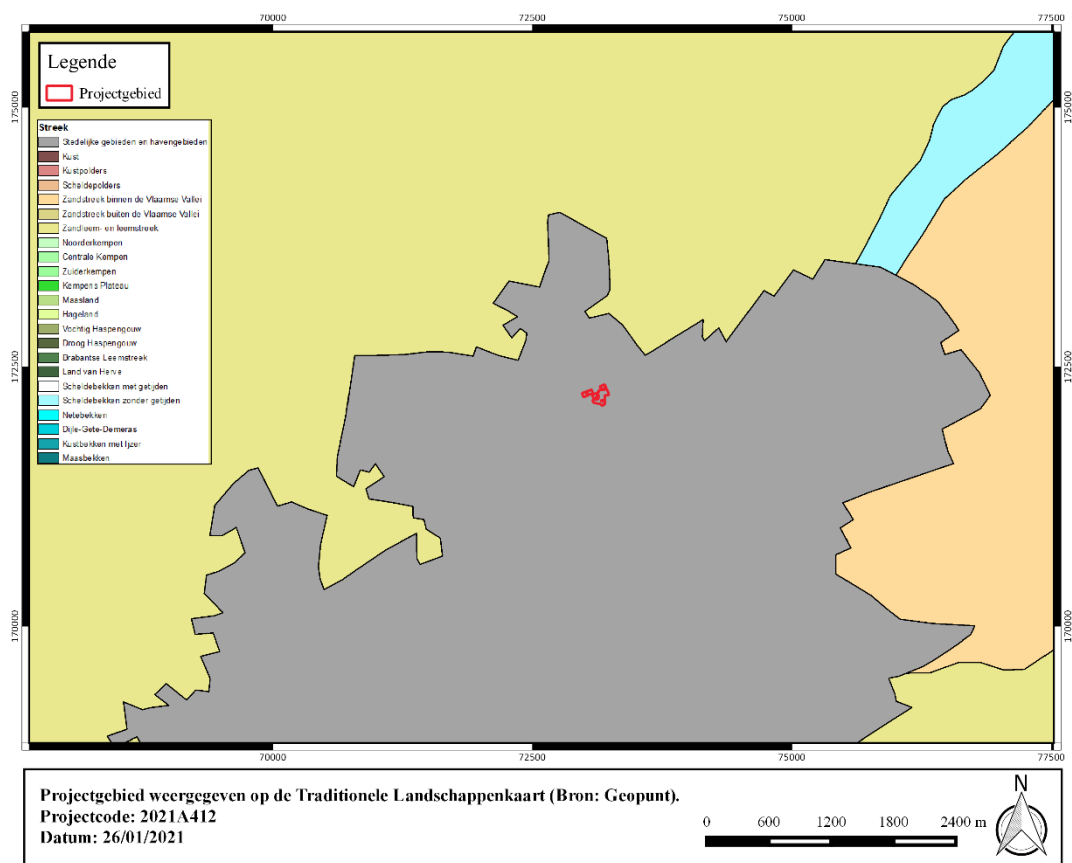
1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

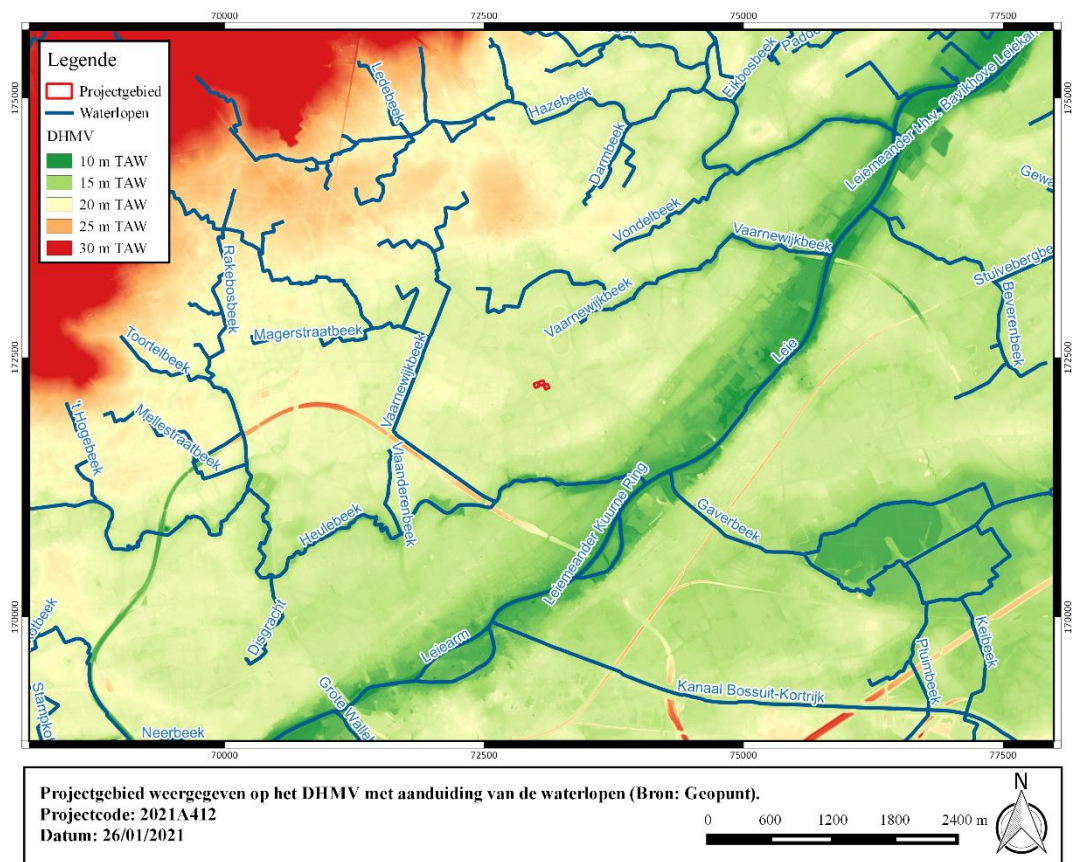
Het plangebied is gelegen op het Weichseliaan rivierterras langsheen de Leie. De vlakte van de Leie maakt deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviale activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij de Leie een underfit river wordt die in een bovenmaatse vallei vloeit.

Ca. 5 km ten noordwesten van het plangebied situeert zich de Rug van Lendelede, die een oostelijke uitloper is van de Centraal-West-Vlaamse heuvels. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf voornoemde rug richting de Leie. Het huidig plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 17.6 – 18.1 m TAW en kent een relatief vlak verloop. Het lokaal hoogtemodel doet wel een zekere antropogene invloed op het reliëf vermoeden ten gevolge van de realisatie van de bestaande bebouwing. Ca. 700 meter ten noorden en ca. 1 km ten zuiden lopen respectievelijk de beekvalleien van de Vaarnewijkbeek en de Heulebeek. De locatie op drogere terreinen langsheen het alluvium van de Leie moet een beduidende aantrekkingskracht hebben gehad op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars in de regio.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Grensleie).

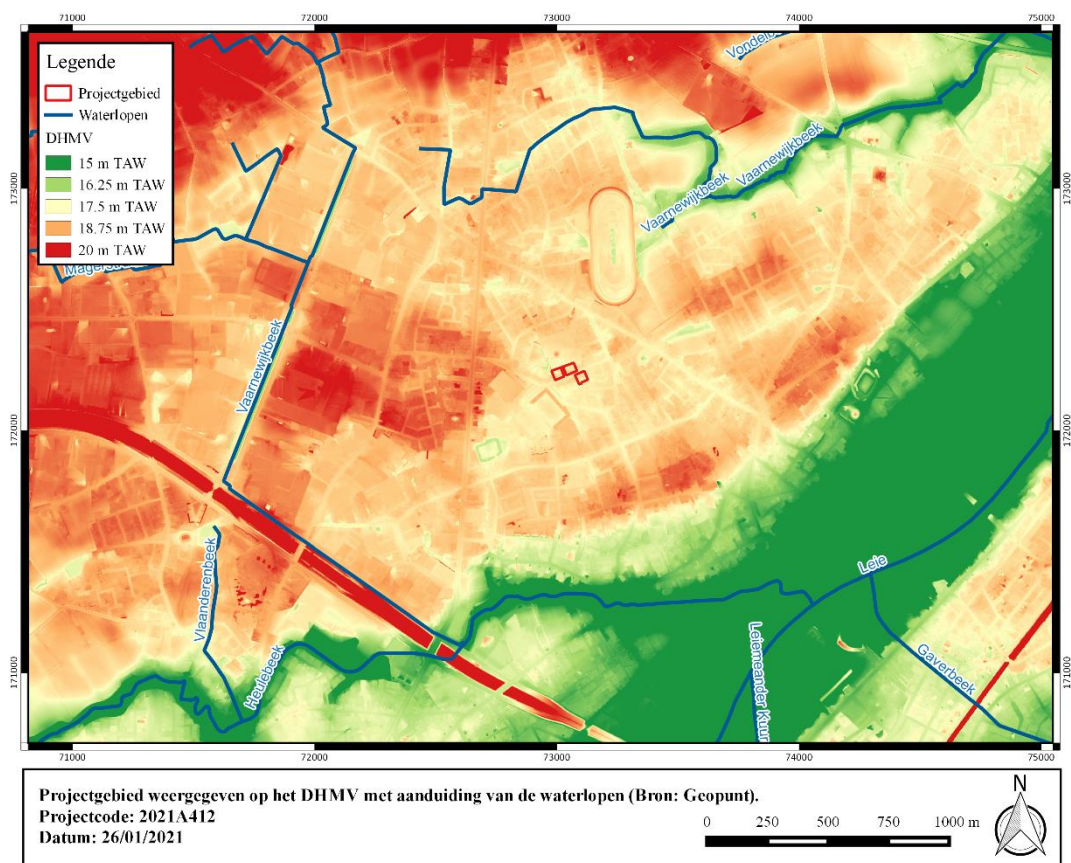

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

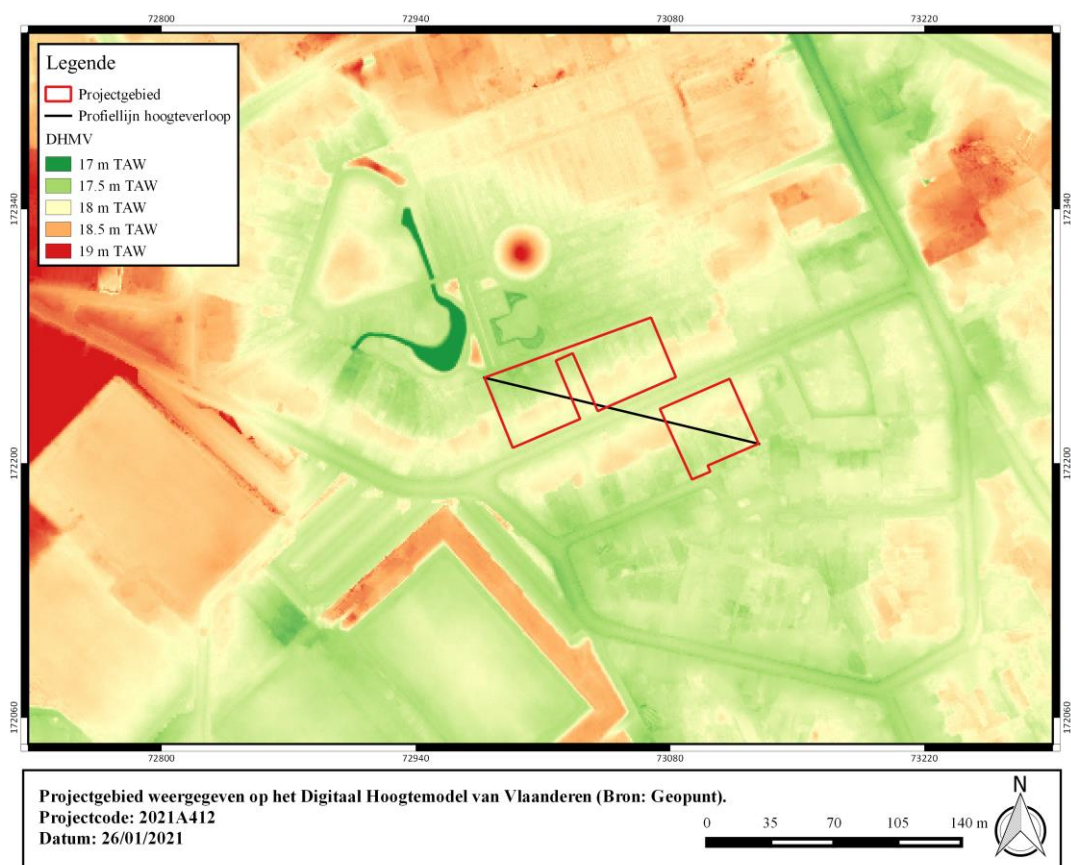

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

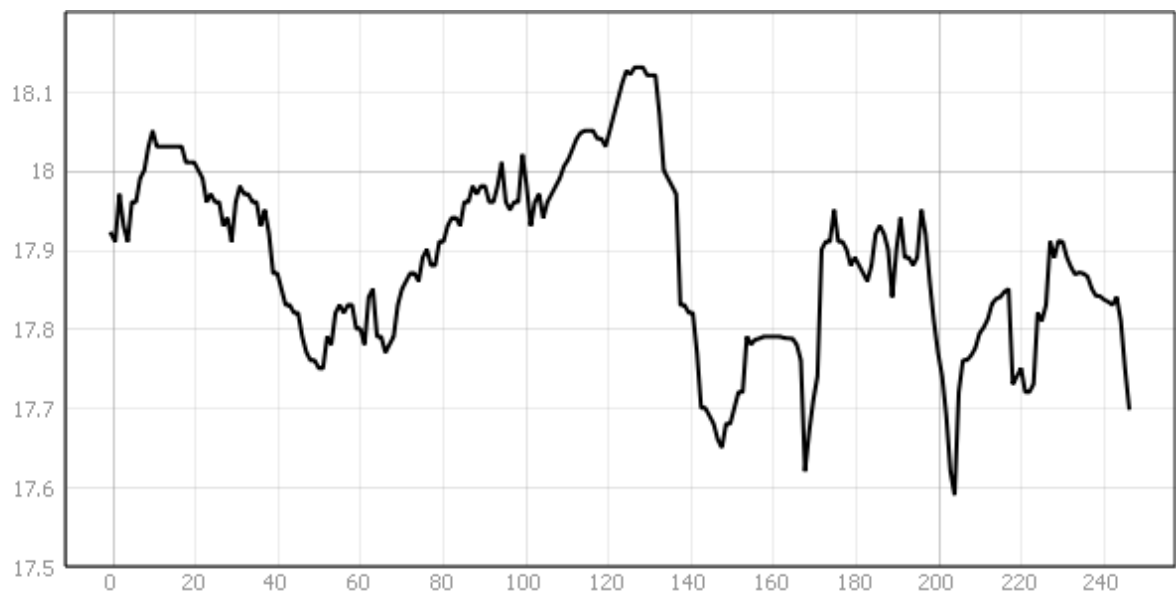

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

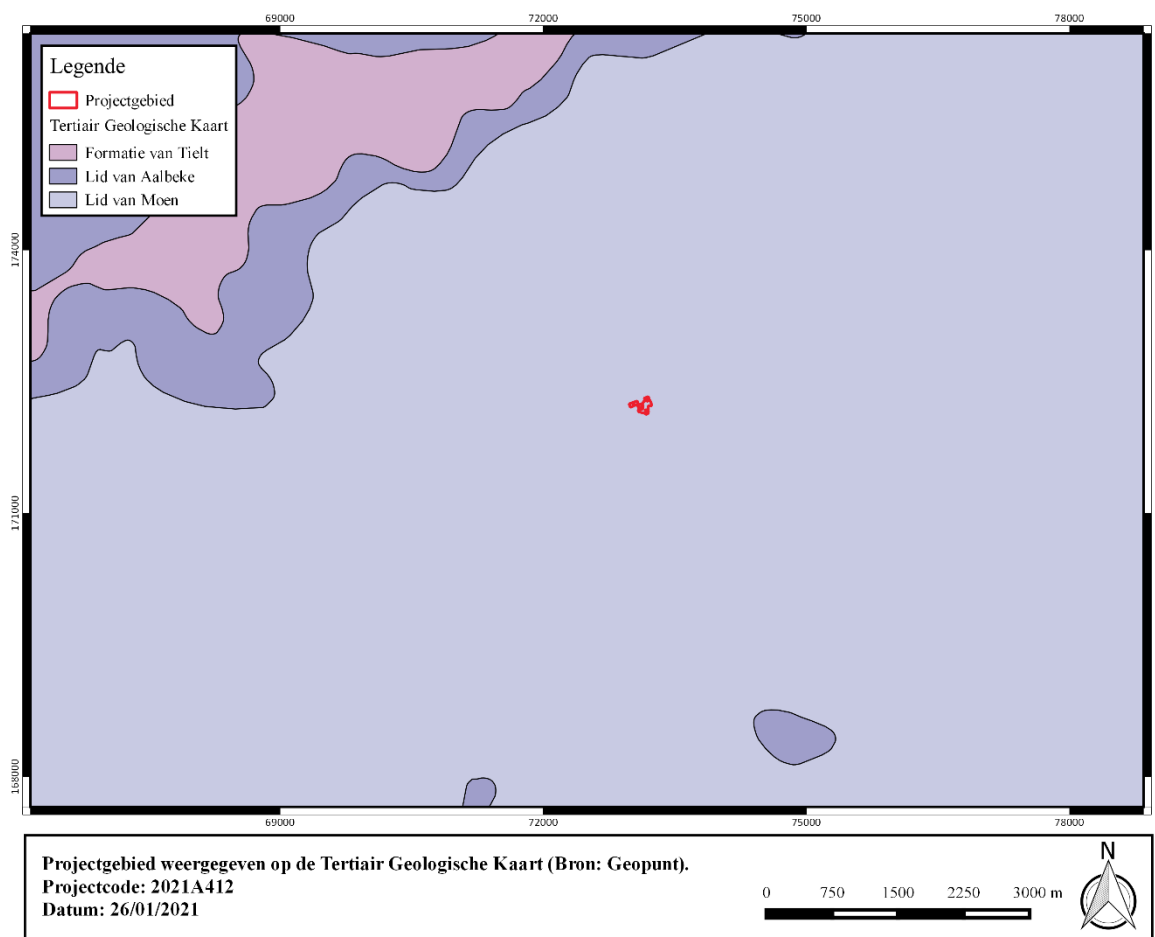
Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

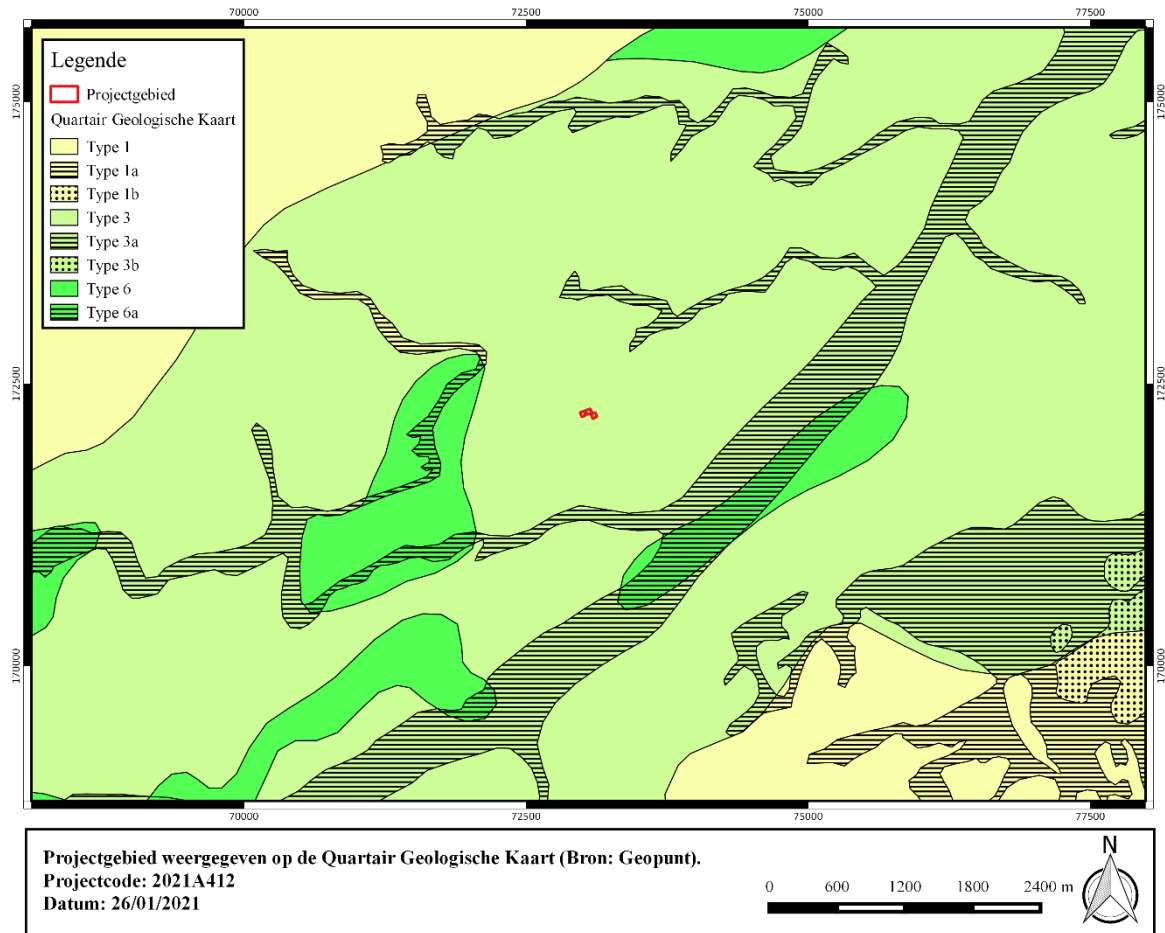
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

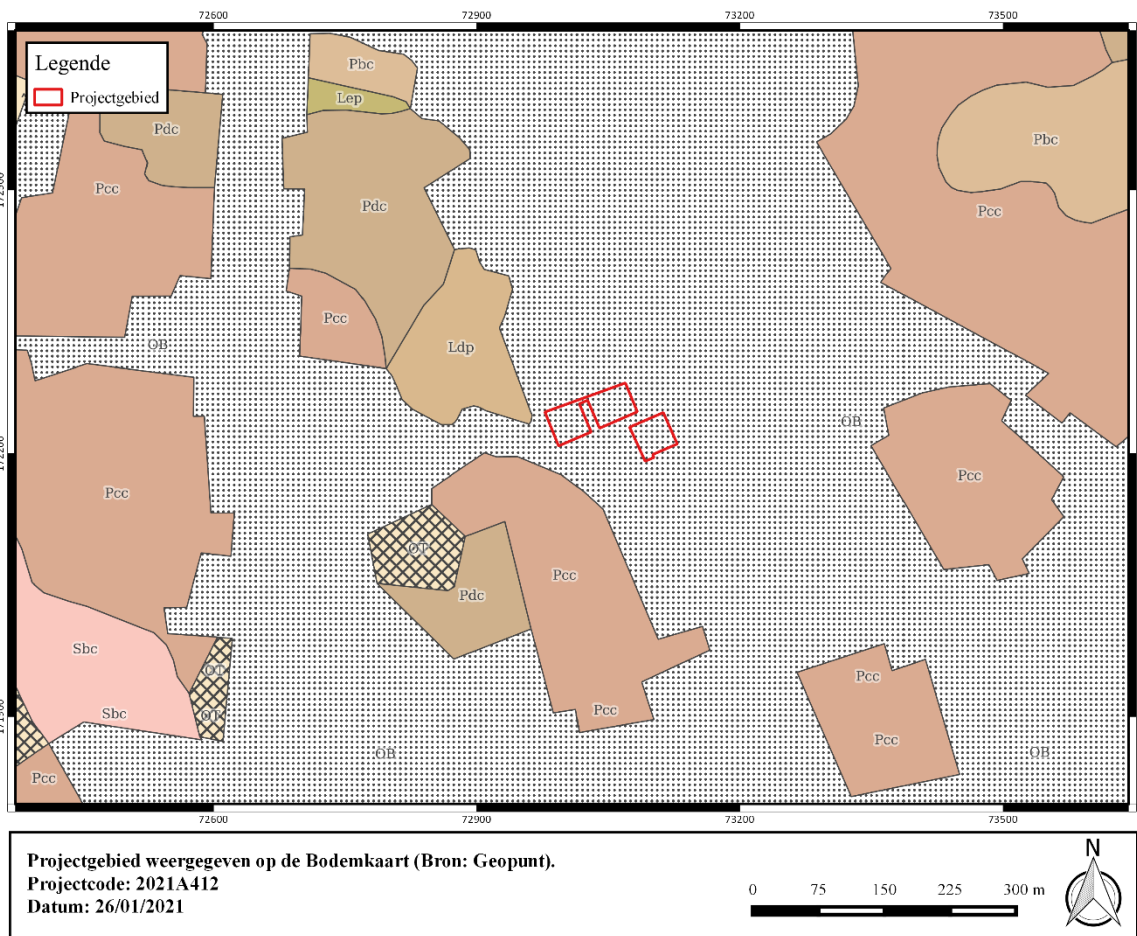
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft in de omgeving van het plangebied matig droge tot matig natte lichte zandleembodems weer. Het projectgebied zelf staat gekarteerd als OB. Het bodemtype OB is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

De goed gedraineerde vruchtbare zandleembodems moeten omwille van hun agrarisch potentieel een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op de eerste landbouwers in de regio.

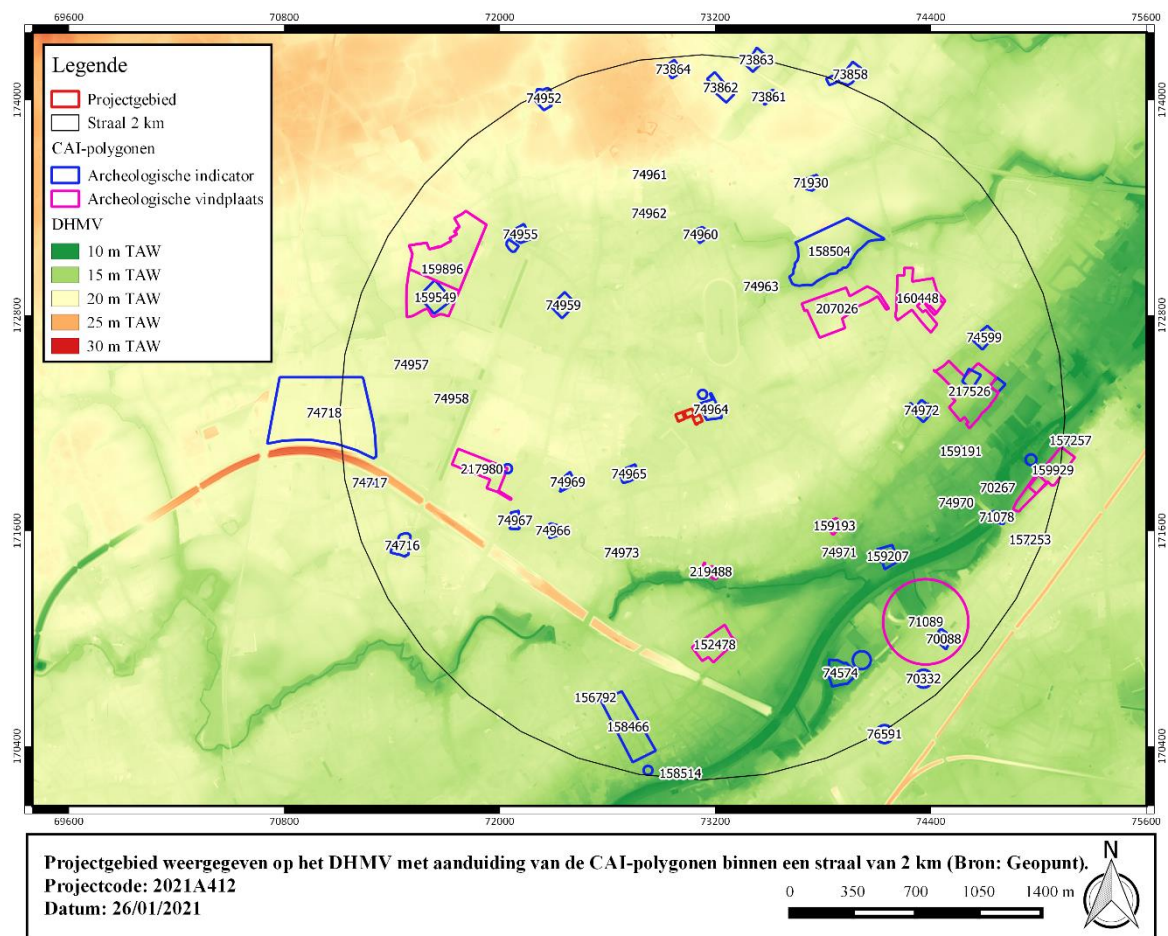

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

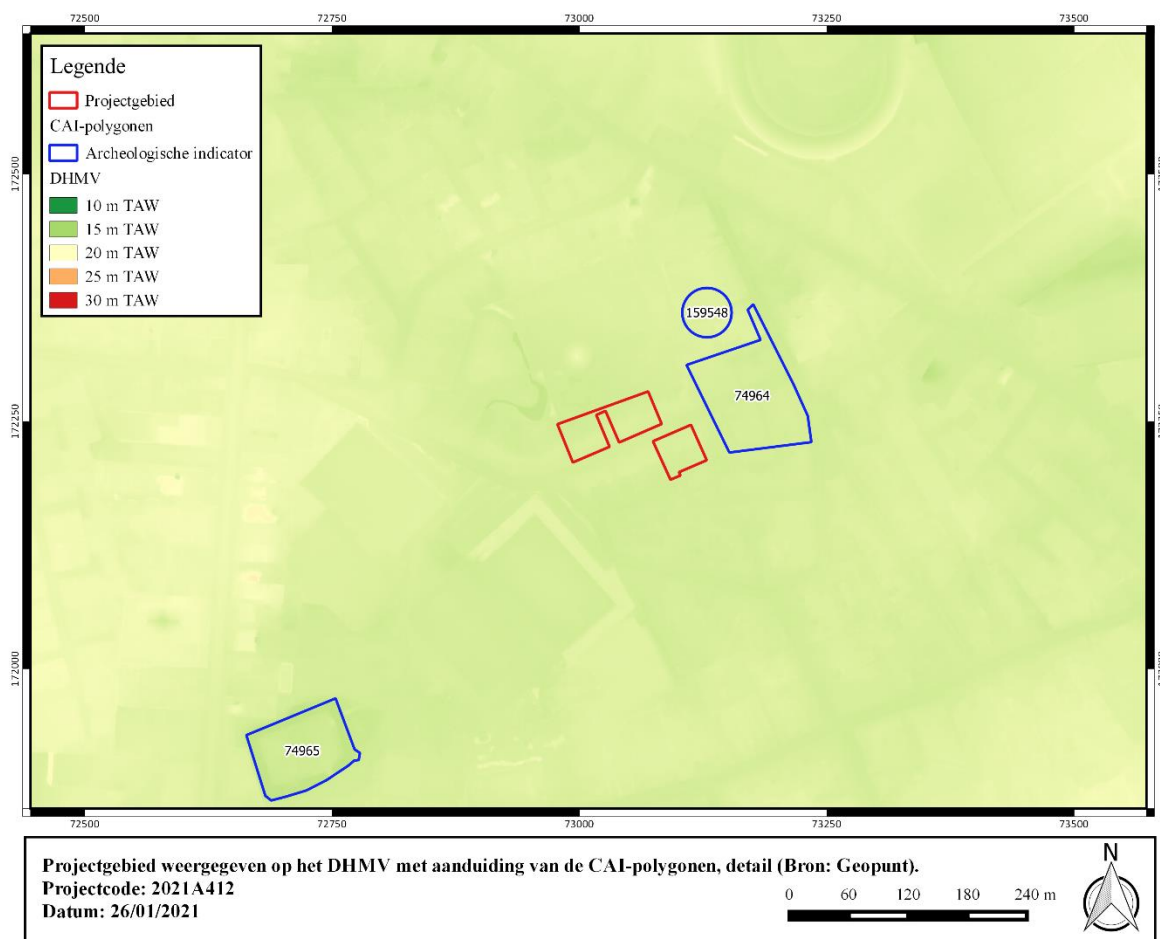
1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. De regio staat gekend voor een groot aantal vindplaatsen uit de metaaltijden en Romeinse periode. Archeologisch onderzoek en werfcontroles bracht resten van bewoning in het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aan het licht. De gekende waarden wijzen op een quasi continue bewoning en exploitatie van het rivierterras langs de Leie sinds de steentijden. Ook toevalsvondsten wijzen op aanwezigheid tijdens het mesolithicum, metaaltijden en Romeinse periode. Daarnaast zijn eveneens een groot aantal laatmiddeleeuwse hoeves opgenomen in de CAI hetgeen wijst op een vrij intensieve exploitatie in de late middeleeuwen.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen, detail (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

71089	Opgraving (1977), Controle van werken (1967); NK: 250 m Midden-Romeinse tijd: één van de drie zones met bewoningssporen uit de Romeinse tijd te Harelbeke. De grond was bezaaid met Romeinse dakpannen en scherven van vaatwerk; men verzamelde er ook een maalsteen. Bron: Despriet Ph., 1975. Romeins Harelbeke, in: De Leiegouw jg. XVII, afl. 1-2, 195-212.
75118	Opgraving (1969), NK: 150 m Mesolithicum: Afvalkuil: 50-tal silexen (afslagen, 1 proximaal schuin geretoucheerde kling, 1 schuin trapezium, kling van 93 mm, hoefschrabber, splinters, spitse kling met afgestompte rand (Tjongerspits)) en een groot aantal scherven. Bouwwerk nabij dezelfde plaats bracht in het begin van 1970 een tweede afvalkuil aan het licht: 30-tal silexen (o.a. kling, hoefschrabber, splinters, spitse kling (Tjongerspits)). Lithisch materiaal. IJzertijd: scherven, laagovens (ijzerwinning).

	Bron: Despriet Ph., 1969. Harelbeke (Stasegem): prehistorisch en Romeins, in: <i>Archeologie</i> 1969/2, 58-59.
152478	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Middeleeuwen: wandfragment rood aardewerk, aan de buitenzijde geglaazuurd Nieuwste tijd: kuilen, perceelsgreppels en paalsporen
159193	Opgraving (1985); NK: 15 meter Romeinse tijd: Zowel Romeinse dakpannen als scherven van aardewerk wijzen op het bestaan van een Romeinse nederzetting op deze plaats. Het overvloedig voorkomen van Romeins, herbruikt materiaal, bewijst dat men omstreeks 1150-1200 bruikbare stukken van een ruïne in de stenen kerk heeft verwerkt. Volle middeleeuwen: kerk – meerdere graven Late middeleeuwen: klokkengieterij Bron: Despriet P. 1986, De Sint-Michielskerk in Kuurne. Geschiedenis - opgravingen - kunstbezit, Archeologische en Historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen vol. 12, Kortrijk.
159896	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: kuil of mogelijk windval waarin scherven werden gevonden die kunnen toegewezen worden aan de Michelsbergcultuur. Romeinse tijd: gracht en grachtfragmenten - 6 grote paalsporen en mogelijk enkele kleinere die behoren tot een 1-schepig kruisgebouw. Ten oosten van dit gebouw bevinden zich 2 parallelle greppels en mogelijk een erfingang - een tweede sporenconcentratie lijkt omsloten te worden door enkele grachten - 3de zone die omgracht lijkt te zijn en waarbinnen enkele paalsporen werden aangetroffen – brandrestengraf Volle middeleeuwen: mogelijke resten van perceleringssysteem Nieuwe tijd: grachten Bron: Messiaen L. & Verbruggen A. 2012, Kuurne - Pieter Verhaeghestraat. Rapportage archeologische prospectie 08/11 - 01/12/2011, GATE-rapport 35
159929	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Metaaltijden: gracht met enkele aardewerkscherven met datering in bronstijd-ijzertijd Late middeleeuwen: grachtfragment waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden – kuil Middeleeuwen: enkele grachtfragmenten waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden

	Nieuwe tijd: postmiddeleeuwse gracht Bron: Cox L. e.a. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Harelbeke, Tweebruggenstraat ("Westwijk"), BAAC Vlaanderen Rapport 16
160448	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: nederzetting, - zuidoostelijke zone: greppeltje, talrijke paalsporen, afvalkuil. In de sporen werd grijs aardewerk, handgevormd aardewerk en een ijzeren handvat of hengel gevonden. In de paalsporen kon een huisplattegrond herkend worden. Mogelijk diende het greppeltje in de buurt van de paalsporen voor het afwateren van regen van het dak van de structuur. Zuidelijke zone: 2 greppels waarin volmiddeleeuws materiaal werd gevonden (o.a. fragment van een kogelpot. In deze zone werden nog enkele paalsporen gevonden, maar bij gebrek aan vondstmateriaal kunnen ze niet met zekerheid aan de middeleeuwen worden toegeschreven. Nieuwe tijd: zuidoostelijke zone: greppel, westelijke zone: greppel Bron: Reyns N. & Dierckx L. 2012, Archeologisch vooronderzoek Kuurne - Pouckeweg (De Vlasschuur), Rapporten All-Archeo bvba 095
164933	Opgraving (2012); NK: 15 m Steentijd: 3 silexvonden, o.a. een schrabber. Midden-Romeinse tijd: verschillende elementen van meerdere erven, met palenclusters en greppelstructuren. Minstens twee fasen. 14C dateringen wijzen eveneens op aanwezigheid in de 1e en de 4e eeuw. Het zwaartepunt van de bewoning is echter te situeren in de 2e- 3e eeuw. Vroege middeleeuwen: sporencluster met mogelijk plattegrond van 3-schepig gebouw. Volle middeleeuwen: paalsporen en greppels. Nieuwe tijd: greppel. Bron: Bruggeman J., Cleda B., Dierckx L., Reyns N., 2013. Archeologische opgraving Kuurne- Pouckeweg (De Vlasschuur), Rapporten All-Archeo bvba 129, Bornem.
207026	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 m Bronstijd: kuil met handgevormd aardewerk en enkele fragmenten vuursteen. IJzertijd: vierpalige spieker. Nieuwe tijd: afvalkuil. Bron: Pieters T., 2013. Archeologisch vooronderzoek Kuurne Najaarsweg, Ruben Willaert rapport 128, Sijsele.

211677	Opgraving (2013); NK: 15 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Vroeg-Romeinse tijd: grafstructuur Midden-Romeinse tijd: nederzetting Volle middeleeuwen: kleine structuur, waterput, waterkuil, en enkele kuilen en greppels – zone met karresporen Late middeleeuwen: percellerings- en afwateringsgreppels 20e eeuw: sporen van granaatinslagen WO I Bron: Kalshoven M., Verbeek C. 2015: Kuurne, Pieter Verhaeghstraat (Kortrijk-Noord). Archeologische opgraving, BAAC rapport A-13.0095
217526	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late ijzertijd: Mogelijk erfsysteem, met een omgreppeling en enkele structuren waaronder een spieker en een circelvormige mogelijk funeraire structuur, enkele paalkuilen. Een tweede greppelsysteem is slecht bewaard. Romeinse tijd: brandrestengraven - plattegrond van een geëvolueerde versie van het Alphen-Ekeren type IIC. En een mogelijke ingang van een portiekgebouw. Late middeleeuwen: greppelsysteem Bron: Verhaeghe C., Demoen D., Janssens N., Desmet C. 2017: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Kuurne/ Harelbeke 'Ter Perre', Baac Vlaanderen rapport 467, Gent.
217980	Opgraving (2017); NK: 15 meter Metaaltijden: greppel Ijzertijd: aardewerk 18e eeuw: weg Bron: Nijssen E. en Van der Kelen A. 2017: ABO archeologische rapporten 460. Archeologisch vooronderzoek aan de Noordlaan nr. 2 te Kuurne (ongepubliceerde nota), Gent.
219488	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: afvalkuiltje met brandresten, 2 munten en een pijpensteeltje

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70266	Historisch onderzoek; NK: 150 m Volle middeleeuwen: korenmolen, in 16de eeuw omgebouwd tot oliemolen. De grafelijke banmolens uit de 12de eeuw worden meermaals herbouwd. De Oostmolen (nr. 26) wordt grotendeels herbouwd in 1885 en na de brand van 1942, in de tweede helft van de 20ste eeuw systematisch uitgebreid.
70267	Historisch onderzoek; NK: 150 m Volle middeleeuwen: in 1387-1393 wordt de nieuwe westmolen gebouwd, een stenen graanwatermolen met rieten dak. In de westmolen wordt na de Tweede Wereldoorlog de productie niet meer opgestart. Verbouwd in de periode 1836-1853, gedeeltelijk herbouwd na de brand van 1884 en circa 2002-2003 herbestemd tot lofts.
71930	Indicator cartografie; NK 250 m 17^e eeuw: site met walgracht
73858	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
73860	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
73861	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
73862	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
73863	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
73864	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
74574	Indicator cartografie; NK 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht
74598	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74599	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74716	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74717	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74718	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74952	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74954	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74955	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74957	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74958	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74959	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74960	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74961	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74962	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74963	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74964	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74965	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74966	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74967	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74968	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74969	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74970	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74971	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74972	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74973	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
156792	Indicator cartografie; NK: 250 meter 17e eeuw: molen
159207	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: omgracht kasteel (niet echt site met walgracht, maar ook niet echt versterkt kasteel op Ferrariskaart: eerder lusthof?). De oorspronkelijke gracht kan op heden nog deels teruggevonden worden in de meerledige vijverpartij.
159548	Indicator cartografie; NK: 150 m Late middeleeuwen: historische hoeve, vermeld in 1449 tot 1634.
159549	Indicator cartografie; NK: 150 meter

	Nieuwe tijd: site met walgracht
--	---------------------------------

Veldprospecties

76591	Veldprospectie (1980) Steentijd: 2 knollen en 2 afslagen.
158504	Veldprospectie (2009); NK: 15 m Laat-neolithicum: 62 vuurstenen voorwerpen, o.a. 3 microklingen, schrabber, 2 stukken met geretoucheerde boord. Romeinse tijd: 2 scherven. Late middeleeuwen: hoevecomplex dat teruggaat op een laatmiddeleeuwse woonkern, die dicht bij de Rijksweg lag dan thans het geval is. Ook grijs reducerend gebakken aardewerk, Siegburgsteengoed, steengoed uit Raeren,

Metaaldetectie

220457	Metaaldetectie (2018); NK: 150 m Romeinse tijd: munt. 20ste eeuw: 1x The Royal Regiment of Artillery cap badge.
--------	---

Toevalsvondst

70088	Toevalsvondst (1963); NK: 150 m Midden-Romeinse tijd: 5 graven. De grafgrften zijn schaars met uitzondering van 1 graf. Er was 1 graf waarin 8 vazen werden aangetroffen, waaronder 4 kleine terra sigillata borden met bladversiering op de rand; fragmenten van bronzen fibulae. In dezelfde zone werd aan de oppervlakte tal van scherven van aardewerk gevonden. In dezelfde zone werd aan de oppervlakte tal van dakpanfragmenten en een maalsteen gevonden. Bron: Viérin J. 1964, Harelbeke: Gallo-Romeinse graven, in: Archeologie 1964/1, p. 18-19.
70332	Toevalsvondst (1973); NK: 150 m Volle middeleeuwen: 3 vierkante paalgaten bevatten verbrande huttenleem; afvalkuil, 5 m lang en 1 m breed, gevuld met verbrande zwarte aarde vol huttenleem en ceramiek; 2 Pingsdorfkeramiekscheren. Waarschijnlijk stonden hier enkele houten gebouwtjes.
71078	Toevalsvondst (1936); NK: 150 meter

	Late bronstijd: Een zwaard behorend tot de Karpertong-variant (met greeptong), van het type Huelva. Het is het enige zwaard van dit type dat in België ontdekt werd. Bron: Desittere, M. 1969: Enkele belangrijke protohistorische vondsten uit West-Vlaanderen, in De Leiegouw, XI, 1969, p. 195-208.
158463	Toevalsvondst (1984); NK: 150 m Romeinse tijd: vierkante houten waterput met zware hoekstijlen.
158466	Toevalsvondst (1952); NK: 15 m Romeinse tijd: houten vierkante waterput onderaan met waarschijnlijk ronde stenen bovenbouw, brandgraven, aardewerk, munt van Trajanus.
158514	Toevalsvondst (2007); NK: 150 m Late middeleeuwen: grafzerk in Doornikse kalksteen.

Onbepaald

76588	Onbepaald; NK: 250 m Steentijd: lithisch materiaal; 1 retouchoir.
157253	Onbepaald; NK: 250 m Middeleeuwen: stortplaats.
157257	Onbepaald; NK: 250 meter Middeleeuwen: afvalputten - beerputten
159191	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: een 1-orig kruikje van rood oxiderend gebakken aardewerk ten dele bedekt met loodglazuur.

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied wijst op oude menselijke aanwezigheid. De iets hoger gelegen kouterruggen langsheen het alluvium van de Leie moeten een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op groepen jager-verzamelaars maar ook op de eerste landbouwers. Verspreid op het grondgebied van Kuurne kwamen reeds sporen aan het licht uit de steentijd, metaaltijd en Romeinse periode.

Het ontstaan van de nederzetting *Cuerne* dateert wellicht uit de 11de eeuw, wanneer aan systematische bosontginning werd gedaan in opdracht van de graaf van Vlaanderen. Oorspronkelijk was Kuurne vermoedelijk een aaneenschakeling van bossen en moerassen waarbinnen een van de belangrijkste heerwegen loopt, namelijk van Bavai over Doornik en Kortrijk naar Oudenburg. De grafelijke forestiers zijn verantwoordelijk voor het evolueren van bos naar akkergrond waarbinnen grote solitaire hoeves ontstaan. Rond 1300 krijgt het Leielandschap zijn definitieve kenmerken die ze tot in de 19de eeuw behoudt.¹

Kuurne wordt voor het eerst vermeld in 1123 wanneer de abdij van Voormezele in het bezit komt van Kuurne. De *villa de Curnes* lag op hoger gelegen vruchtbare zandleemkouters. De benaming *Cuerna* dateert uit 1146, later krijgt het de naam *Cuerne* (1169), *Curna* (1197), *Curne* (1201 en *Querne* (1262). De naam *Kuurne* zou afgeleid zijn van een prehistorische waternaam die ‘glanzende’ zou betekenen.²

Tijdens het ancien régime was Kuurne een administratief onderdeel van de kasselrij Kortrijk. De Heren van Kuurne speelden een belangrijke rol in het parochiale leven. Na de dood van Jacob van Halewijn in 1262 blijft de heerlijkheid in de handen van de landvorst. In 1564 wordt ze in pand gegeven aan Jan de Tollenaere, vervolgens komt ze in handen van Rogier-Robrecht (de) Rulant in 1642 en van Karel Mesdagh in 1716. De laatste feodale heer van Kuurne was Jos Emmanuel de Paige. In de 15de eeuw krijgt Kuurne het zwaar te verduren tijdens de opstanden tegen Maximiliaan van Oostenrijk. Wellicht werd in deze periode de kerk zwaar beschadigd. In de 16de eeuw wordt de kerk verbouwd. De wolweverij die in Vlaanderen voor lange tijd bestond, wordt stilaan vervangen door de vlasseelt en de linnennijverheid in de 14de eeuw. In de 16de eeuw is de lakennijverheid zo goed als verdwenen. De tachtigjarige oorlog in de 2de helft van de 16de eeuw zorgde ervoor dat het platteland van Kuurne ontvolkt werd. Rond 1578 heeft de regio Kortrijk te maken met de pestepidemie.³

Tussen 1701 en 1713, de Spaanse successieoorlog, bouwen soldaten een versterkte wachtpost bij *Cuerne Brugge* en is de bevolking verplicht leveringen te doen aan het Franse leger. Onder het Oostenrijkse bewind (1712)1792/94 kent Kuurne een periode van herstel waardoor er een sterke aangroei van de plattelandsbevolking ontstaat, maar in het midden van de 18de eeuw lijdt de bevolking aan hongersnood door de gevolgen van nieuwe aanvallen van de Fransen. Onder Maria-Theresia wordt Frankrijk een bondgenoot en worden de rootkwaliteiten van de Leie ontdekt waardoor Vlaanderen een groot deel van zijn linnenexport herwint. Er volgen heel wat bouwwerken zoals de herstelling van de Sint-Michielskerk, een nieuw ontwerp voor de Sint-Katharinakapel, een nieuwe graanmolen, diverse wegen- en infrastructuurwerken,... Op het einde van de 19de eeuw ontwikkelt Kuurne zich tot één van het belangrijkste vlaggemeenten in het Kortrijkse. Door de bevolkingstoename ontstaan kloostergemeenschappen met een onderwijsende en verzorgende functie. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft Kuurne echter enorm te lijden onder de Leieslag. De Sint-Michielskerk wordt zwaar beschadigd. Na de

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020 *Kuurne* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122146>

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: *Kuurne* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122146>

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: *Kuurne* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122146>

wapenstilstand kan de gemeente zich geleidelijk aan herstellen en wordt Kuurne de tweede dichtstbevolkte gemeente van West-Vlaanderen.⁴

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kuurne* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122146>

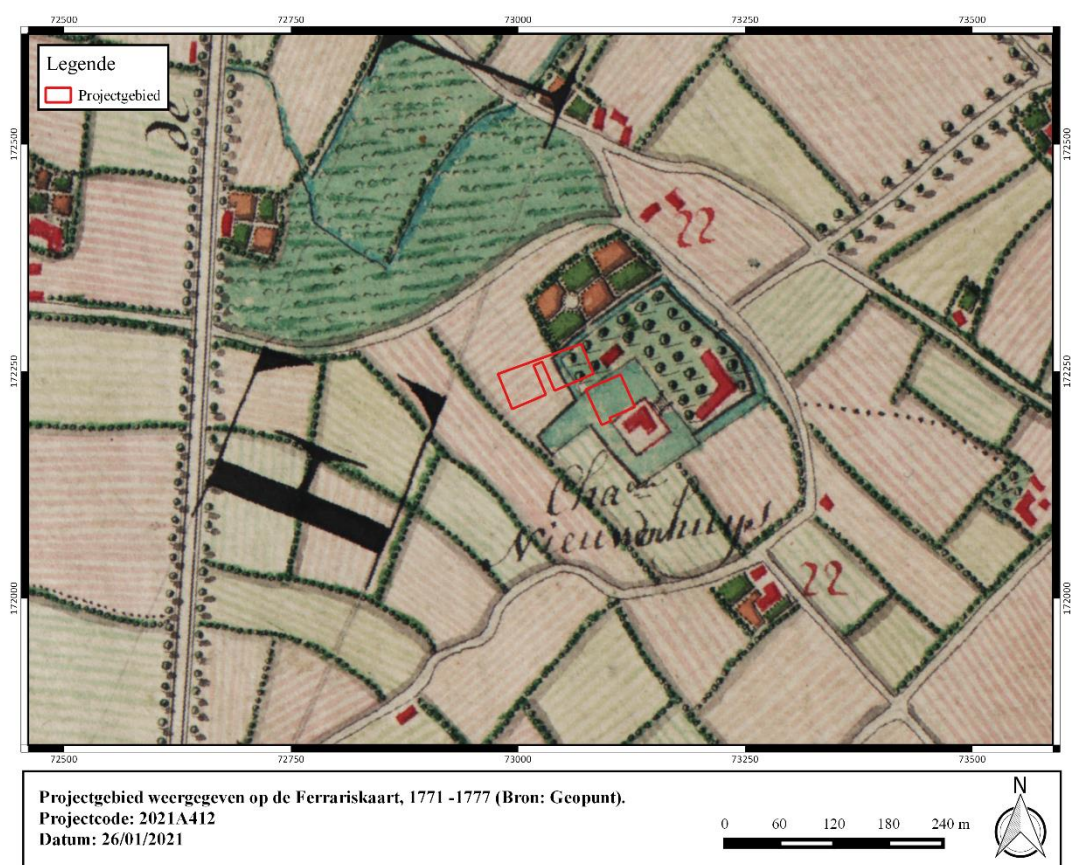
1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Binnen de projectgrenzen van het plangebied situeerde zich tot enkele decennia geleden het *Kasteel Nieuwenhuyse*, foncier van de gelijknamige en belangrijkste heerlijkheid van Kuurne. Het kasteel wordt op de Ferrariskaart vermeld als Chateau Nieuwenhuys. Op de kaart is duidelijk een opper- en neerhofstructuur met rondgaande gracht en boomgaard en een ten noorden aansluitende nutstuin waar te nemen. Het opperhof bevat een breed omwald kasteel en ter hoogte van het neerhof situeert zich een hoeve op L-vormige plattegrond. De eerste vermelding van het gebouw als '*Goet te Niewenhus*' dateert van 1396. In 1563 wordt de heerlijkheid verkocht aan Guillaume de Bersacques en in 1597 gaat het goed door erfenis over naar de familie Piers die tot in 1959 eigenaar blijft.

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied valt op de Ferrariskaart ten dele samen met het neerhof die voornamelijk wordt ingenomen door een boomgaard en wordt aangesneden door de gracht. Het zuidelijke deel van het projectgebied valt quasi integraal samen met de brede gracht rondom het wooneiland. Uiteraard dient hierbij rekening gehouden te worden met onnauwkeurigheden in de Ferrariskaart en foutenmarge bij georeferentie. Op de 19^e-eeuwse bronnen is de situatie enigszins anders en is de projectie betrouwbaarder. Hierbij is te zien dat het noordelijk deel van het projectgebied buiten het eigenlijke kasteeldomein valt en het zuidelijk deel zich net ten westen van de brede gracht omheen het wooneiland bevindt.

Op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart wordt het complex aangeduid met de benaming *Chateau de Madame Piers*. In 1959 wordt het kasteel en de omliggende gronden verkocht aan de Kuurnse Bouwmaatschappij, waarna het kasteel wordt afgebroken. De gronden worden verkaveld en ingenomen door de wijk Nieuwenhuyse die tot op heden aanwezig is binnen de projectgrenzen.

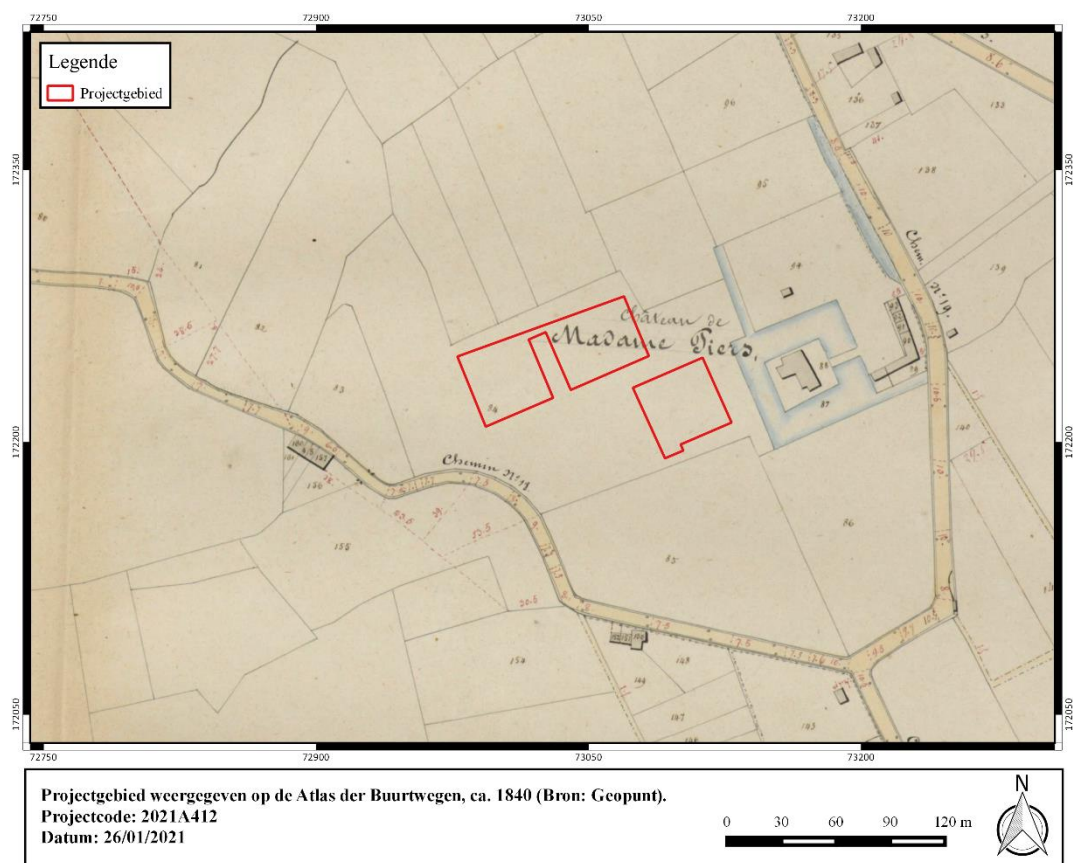

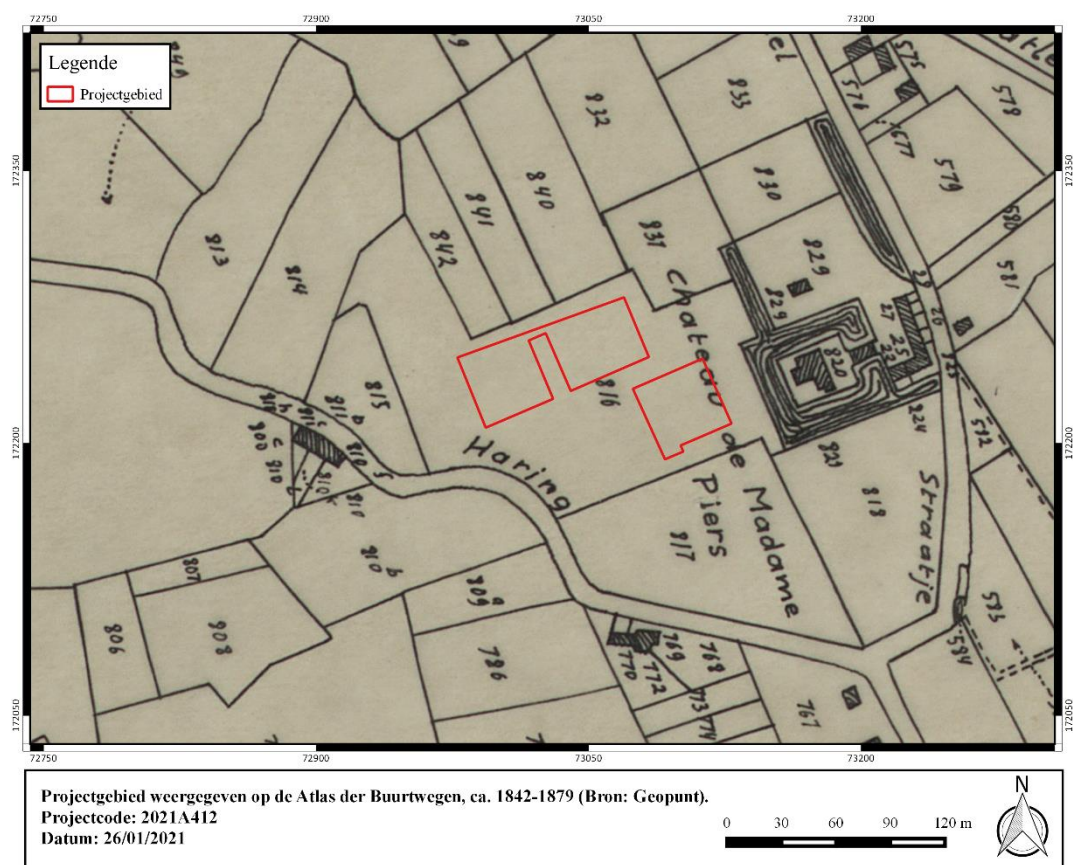
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Tekening van het kasteel Nieuwenhuyze door Serafin Vermote, vermoedelijk 1813 (Bron: Geneanet.org - geplaatst door jose42).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

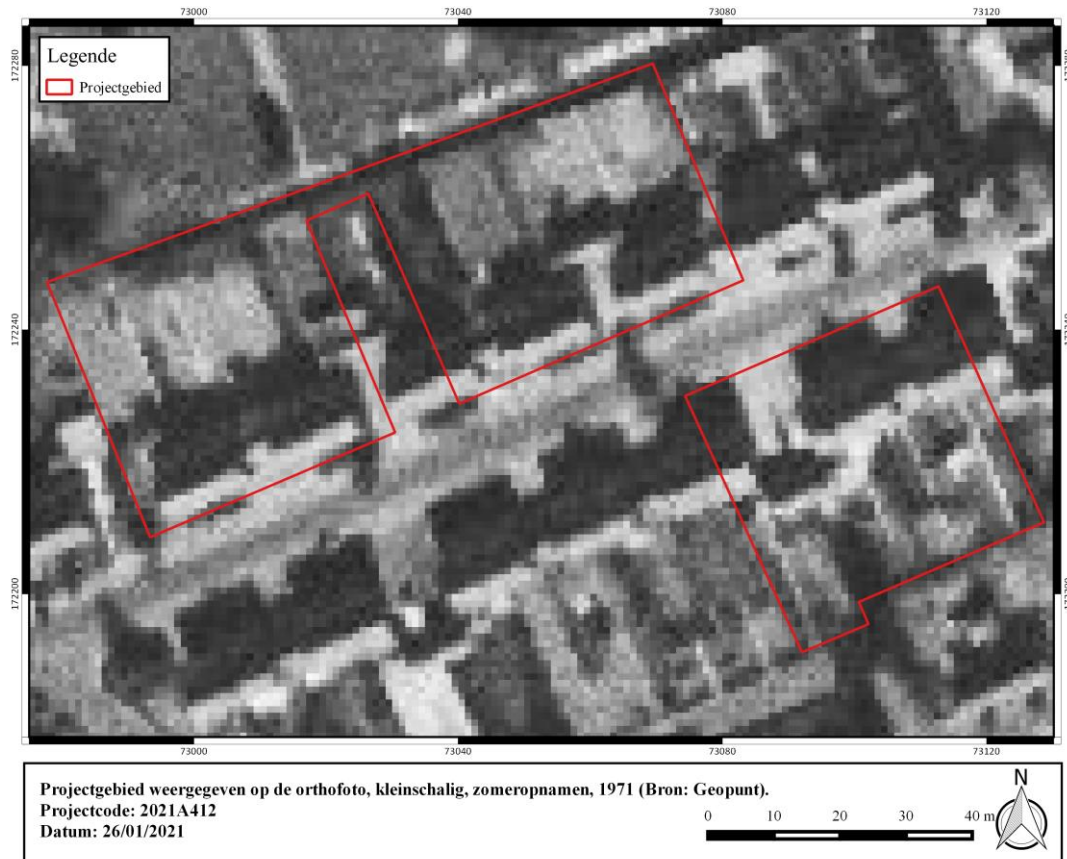

Figuur 21: Het Kasteel Nieuwenhuyse op een postkaart van 1910 (Bron: Geneanet.org – geplaatst door gparrein)

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft quasi geen evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is het plangebied ingenomen door woningen van de sociale wijk Nieuwenhuyse, die is aangelegd in 1959.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject in de wijk Nieuwenhuysse te Kuurne. Deze archeologienota wordt opgemaakt in functie van de tweede fase van dit project en vormt onderdeel van een grotere ontwikkeling. Fase 2 bestaat uit twee afzonderlijke zones die een gecombineerde oppervlakte hebben van ca. 5082 m². Beide terreindelen worden ingenomen door woningen aan de straatzijde en achterliggende tuinen. De impact van de aanwezige bebouwing op het bodemarchief is vooralsnog ongekend.

Kuurne is gelegen ten noorden van de Leie en is morfologisch sterk vergroeid met de stad Kortrijk. Het onderzoeksgebied bevindt zich op het Weichseliaan terras langs de huidige Leie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviale afzettingen van het Weichseliaan. Meer dan een kilometer ten noorden van het terrein stroomt de Vaarnewijkbeek. De bodemkaart geeft ter hoogte van het terrein geen informatie weer. Op basis van de omliggende polygonen kan vermoed worden dat de bodem bestaat uit matig droge, lichte zandleem. De locatie, op de rand van de Leievallei, ter hoogte van goed gedraineerde vruchtbare zandleemgronden moet zowel een aantrekkingskracht hebben gehad op rondtrekkende groepen jager verzamelaars als op vroege landbouwers.

Op cartografische bronnen is te zien dat het onderzoeksgebied grotendeels samenvalt met het kasteeldomein 'Nieuwenhuysse'. Op de kaart van Ferraris is te zien dat het domein bestaat uit een breed omgracht wooneiland en een omgracht neerhof. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied valt ten dele samen met het neerhof die voornamelijk wordt ingenomen door een boomgaard en wordt aangesneden door de gracht. Het zuidelijke deel van het projectgebied valt quasi integraal samen met de brede gracht rondom het wooneiland. Uiteraard dient hierbij rekening gehouden te worden met onnauwkeurigheden in de Ferrariskaart en foutenmarge bij georeferentie. Op de 19^e-eeuwse bronnen is de situatie enigszins anders en is de projectie betrouwbaarder. Hierbij is te zien dat het noordelijk deel van het projectgebied buiten het eigenlijke kasteeldomein valt en het zuidelijk deel zich net ten westen van de brede gracht omheen het wooneiland bevindt. Het kasteel wordt uiteindelijk eind de jaren '50 verkocht en afgebroken. Binnen de orthofotosequentie is weinig evolutie op te merken, de huidige toestand is reeds te herkennen op het oudste luchtbeeld.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. De regio staat gekend voor een groot aantal vindplaatsen uit de metaaltijden en Romeinse periode. Archeologisch onderzoek en werfcontroles bracht resten van bewoning in het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aan het licht. De gekende waarden wijzen op een quasi continue bewoning en exploitatie van het rivierterras langs de Leie sinds de steentijden. Ook toevalsvondsten wijzen op aanwezigheid tijdens het mesolithicum, metaaltijden en Romeinse periode. Daarnaast zijn eveneens een groot aantal laatmiddeleeuwse hoeves opgenomen in de CAI hetgeen wijst op een vrij intensieve exploitatie in de late middeleeuwen.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een beduidende trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit artefactensites en resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daarnaast dient evenzeer rekening gehouden te worden met resten van activiteiten die in verband gebracht kunnen worden met het voormalige kasteeldomein. Daartegenover staat echter dat een deel van het terrein in het verleden werd bebouwd en een woonwijk werd ingericht. De impact hiervan op het bodemarchief is vooralsnog ongekend. In de eerste plaats dient een landschappelijk

bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mogelijk is het bodemarchief dermate verstoord dat verder archeologisch onderzoek niet langer kan leiden tot wezenlijke kenniswinst. Mocht echter blijken dat lokaal bodemhorizonten bewaard zijn die kunnen wijzen op betere bewaringscondities in verband met artefactensites dan is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot resten die bestaan uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geneanet.org

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

